

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 107/2018-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2018 predbežne prerokoval sťažnosť maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej zákonnou zástupkyňou – matkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpenou advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj pre namietané porušenie čl. 3, čl. 16 ods. 2 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 106/2017 z 31. októbra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletej [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. januára 2018 v elektronickej podobe doručená sťažnosť maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletá sťažovateľka“ alebo aj „maloletá“), doplnená v listinnej podobe 30. januára 2018, ktorou sa domáhala vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa čl. 41 ods. 1 ústavy, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, ako aj čl. 3, čl. 16 ods. 2 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa, ku ktorému malo dôjsť rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 106/2017 z 31. októbra 2017 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že Okresný súd Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 13 P 107/2013-151 z 15. decembra 2014 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 8 CoP 134/2015-176 z 22. júna 2015, ktorý nadobudol právoplatnosť 14. júla 2015, rozviedol manželstvo [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec“), na čas po rozvode zveril maloletú sťažovateľku do osobnej starostlivosti matky, otca zaviazal prispievať na výživu maloletej sumou 160 € a upravil styk otca s maloletou tak, že je oprávnený sa s ňou stýkať každý utorok a piatok v čase od 9.00 h do 10.00 h za prítomnosti matky. Návrhom podaným 9. septembra 2015 sa matka domáhala zákazu styku otca s maloletou sťažovateľkou, ktorý odôvodňovala najmä podozrením zo sexuálnej úchylky otca.

3. Rozsudkom č. k. 9 P 313/2015-162 z 23. novembra 2016 okresný súd návrh matky na zákaz styku zamietol, upravil styk otca s maloletou sťažovateľkou na každý utorok a piatok v čase od 9.00 h do 11.00 h v priestoroch neziskovej organizácie [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] za účasti jej odborných zamestnancov a počas prvého mesiaca od právoplatnosti rozsudku aj za prítomnosti matky. Zároveň uložil rodičom maloletej povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu v priestoroch tejto neziskovej organizácie počas 6 mesiacov pre účel zlepšenia ich komunikácie v otázke výchovy maloletej a pre účel obnovenia vzťahu maloletej k otcovi. Proti rozsudku okresného súdu podala matka odvolanie. Krajský súd napadnutým rozhodnutím rozsudok okresného súdu potvrdil.

4. Proti rozhodnutiu krajského súdu nasmerovala maloletá sťažovateľka svoju sťažnosť. Namieta, že všeobecné súdy nevykonali dokazovanie potrebné na ochranu jej práv vyplývajúcich jej z medzinárodných zmlúv tak, aby bolo rozhodnuté v súlade s jej najlepším záujmom. Všeobecným súdom predovšetkým vyčíta, že *„nepovažovali za potrebné vykonať žiadne dokazovanie vo vzťahu k psychickému stavu otca ... jeho osobnostnej štruktúre, ani vo vzťahu k jeho sexuálnej orientácii a preferenciám“*. Zastáva názor, že pokiaľ všeobecné súdy odmietli čo i len zisťovať, aká je osobnosť otca a osobnosť maloletej sťažovateľky, nie je možné uzavrieť, že rozhodli v jej najlepšom záujme.

5. Na základe uvedeného maloletá sťažovateľka v petite navrhuje, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a následne vo veci nálezom rozhodol o porušení jej v záhlaví označených práv. Ďalej žiada, aby ústavný súd zakázal krajskému súdu pokračovať v porušovaní ňou namietaných práv, rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodol o trovách konania.

6. Okrem toho sa maloletá sťažovateľka zároveň domáha, aby ústavný súd na základe ňou uvedených skutočností postupom podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nariadil dočasné opatrenie, ktorým odloží vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia krajského súdu. Dôvodí tým, že v predmetnej veci je podstatnou

otázkou vplyv styku otca na psychický vývin maloletej sťažovateľky a otázka jej bezpečnosti pred nevhodným zasahovaním otca do jej psychickej integrity.

II.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo

slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

II. 1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

15. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, pričom jeho súčasťou je aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené

zákonom na poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však, prirodzene, nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (m. m. II. ÚS 4/94), ak každé také rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

16. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva nespokojnosť maloletej sťažovateľky s rozsudkom krajského súdu v otázke posúdenia návrhu jej matky na zákaz styku a v nadväznosti na túto nespokojnosť od ústavného súdu očakáva prehodnotenie záveru, ku ktorému krajský súd dospel. Porušenie svojich práv vidí v nedostatočne vykonanom dokazovaní všeobecnými súdmi, ktoré rozhodli o zamietnutí návrhu matky na zákaz styku bez toho, aby vo veci nariadili znalecké dokazovanie pre účel zistenia skutočného stavu veci.

17. Ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade zdôrazniť, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

18. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové konanie a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

19. S ohľadom na uvedené sa ústavný súd najskôr oboznámil s rozsudkom okresného súdu z 23. novembra 2016, ktorým tento vo svojom prvom výroku zamietol návrh matky na zákaz styku otca s maloletou sťažovateľkou. Svoje rozhodnutie v tejto časti oprel (okrem iného) o správu kolízneho opatrovníka, ktorý uviedol, že *„v konaní o zákaz styku doposiaľ nebola preukázaná opodstatnenosť matkinej obavy o život a zdravie maloletej a negatívneho vplyvu otca na maloleté dieťa“*. Návrhy matky, aby sa otec podrobil vyšetreniu na detektore lži a aby bol vyšetrený znalcom z odboru psychológie a sexuológie, považoval okresný súd za nedôvodné, pretože v konaní nebol predložený žiaden relevantný dôkaz o tom, že by bolo potrebné tieto skutočnosti skúmať. Následne s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania uviedol, že *„... styk otca s maloletou vyše trojročnou [REDAKOVANÉ] napriek snahe otca vôbec neprebíha v podstate od jej narodenia, pričom neprebíha ani po úprave styku rozsudkom 13P/107/2013 právoplatným dňa 14.7.2015. Vzťahy medzi rodičmi dieťaťa sú vážne rozvrátené, rodičia medzi sebou nekomunikujú, čím dochádza k odcudzeniu dieťaťa a otca, ktorý nemá možnosť budovať si vzťah k maloletej dcére, čo nepochybne nie je v záujme maloletej [REDAKOVANÉ] Otec v konaní vysvetlil, z akého dôvodu nepodal skôr návrh na výkon rozhodnutia o úprave styku, mal obavu, že nútený výkon rozhodnutia by mal negatívny dopad na maloletú. Neskôr k tomuto kroku pristúpil, pretože mu je dlhodobo bránené v stretávaní s maloletou. ...“*.

20. Krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne, pričom podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku sa v odôvodnení obmedzil iba na skonštatovanie správnosti jeho dôvodov a na ich zdôraznenie uviedol, že *„... vzťah*

otca a maloletej je narušený z dôvodu dlhodobu pretrvávajúcich konfliktov a sťaženej resp. žiadnej komunikácie medzi rodičmi, v dôsledku čoho sa styk otca s maloletou riadne nevykonáva. Maloletá nemá k otcovi blízky citový vzťah, dôveru ani nevníma ho ako svojho rodiča, preto je nevyhnutne, aby k obnove resp. vzniku ich vzájomného vzťahu došlo postupne, primerane a dôrazom na citlivý prístup k maloletej, preto je potrebné na čas kým sa ich vzájomný vzťah prehĺbi upraviť styk tak, aby sa maloletá cítila pri jeho realizácii bezpečne. Odvolací súd dôsledne vyhodnotil zistený skutočný stav a dospel k záveru, že konajúci súd vzhľadom na preukázané skutočnosti správne rozhodol o úprave styku otca s maloletou, so zreteľom na jej najlepší záujem. K odvolacím námietka matky ohľadom odmietania otca maloletou dodáva, že maloletá je vo veku, v ktorom sa stabilita jeho názorov a vôle ešte len formuje a mení v závislosti od aktuálnych vonkajších vplyvov a krátkodobých subjektívnych pocitov (napr. pocit únavy), v dôsledku čoho je jeho vôľa nestála a ľahko podlieha zmene. Zdôrazňuje, že v tomto období vývoja dieťaťa je práve povinnosťou rodičov výchovne vplyvať na maloletého a jeho prejavenu vôľu objektívne posúdiť a vyhovieť jej v súlade s jeho najlepším záujmom. Je povinnosťou matky ako rodiča, ktorý má maloleté dieťa v osobnej starostlivosti a trávi s ním prevažnú väčšinu času pripraviť maloletú na stretnutia s otcom tak, aby sa ho nebála, chápala jeho úlohu v jej živote a stotožnila sa so skutočnosťou, že sa jedná o jej blízku osobu, jej rodiča, ktorý patri do okruhu jej najbližších osôb a má právo podieľať sa na jej výchove a výžive.“.

21. Zákaz styku rodiča s maloletým dieťaťom predstavuje podľa názoru ústavného súdu vážny zásah do práv a právom chránených záujmov maloletého dieťaťa, ako aj jeho rodiča. Každý takýto zásah musí byť preto dôvodný a náležite odôvodnený, pretože v dôsledku zákazu styku môže dôjsť k ďalšiemu ochladnutiu citových väzieb medzi rodičom a dieťaťom a prehĺbeniu narušenia vzájomných vzťahov. Rodičovi sa tým totiž celkom odoberá právo stykať sa s dieťaťom, a to akýmkoľvek spôsobom. Vo výnimočných prípadoch, pokiaľ to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa a všeobecný súd styk rodiča s maloletým dieťaťom zakáže, musí byť jednoznačne v súdnom konaní preukázané, že takýto postup je v záujme maloletého dieťaťa. Spravidla ide o prípady, keď oprávnený rodič styk s maloletým dieťaťom zneužíva takým spôsobom, že to má priamy negatívny vplyv na zdravý vývin maloletého dieťaťa. Zakázať styk rodiča s dieťaťom však zásadne

nemožno v prípade, ak tieto okolnosti, resp. dôvody vyplývajú zo vzťahu medzi rodičmi, a nie zo vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Všeobecné súdy tak majú povinnosť rozlíšiť, či realizácia styku dieťaťa s rodičom skutočne ohrozuje záujem dieťaťa, alebo ide iba o predstieraný stav vyvolávaný zámerne pôsobením rodiča, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti.

22. Všeobecné súdy tieto skutočnosti zohľadnili a na základe vykonaného dokazovania dospeli k záveru, že niet dôvodu styk otca s maloletou sťažovateľkou zakázať. Krajský súd pri svojom rozhodovaní prihliadol na správy kolízneho opatrovníka, neziskovej organizácie, i na skutočnosti, ktoré vyplynuli z konania o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu. Zohľadnil, že matka s návrhom na rozvod manželstva nesúhlasila a v tom čase ani len netvrdila, že otec dieťa alebo ju psychicky alebo fyzicky týra; rozsudok o rozvode žiadala v odvolaní zrušiť, pričom styk otca s maloletou sťažovateľkou nežiadala zakázať. Následne v konaní o zákaz styku už začala popisovať správanie otca k nej ako žene, ktoré nepovažovala za normálne, avšak na preukázanie svojich tvrdení nepredložila žiaden dôkaz (ani to, že by sa ochrany domáhala podaním trestného oznámenia či vyhľadávaním iných foriem ochrany alebo pomoci). Keďže matka nepredložila žiaden dôkaz o tom, že by bolo potrebné skúmať ňou uvádzané podozrenia, okresný súd považoval dokazovanie v tomto smere za nadbytočné a vzhľadom na dlhšie trvajúcu absenciu styku otca s maloletou sťažovateľkou (zo správy neziskovej organizácie [REDAKOVANÉ] vyplynulo, že stretnutia maloletej s otcom sa nerealizujú, pretože matka neustále ospravedlňuje svoju neúčasť chorobou maloletej) i za nelogické.

23. Ústavný súd zdôrazňuje, že jediným kritériom pre vyslovenie zákazu styku rodiča s dieťaťom je aktuálna nevyhnutnosť takéhoto opatrenia a záujem dieťaťa, z ktorého táto nevyhnutnosť vyplýva. Krajský súd tak mal povinnosť rozlíšiť, či realizácia styku maloletej sťažovateľky s otcom skutočne ohrozuje jej záujem, a túto otázku vo vzťahu k potrebe dokazovania matkiných podozrení zodpovedal tak, že „... *Vzhľadom na to, že otec sa s maloletou dlhodobo nestretáva a s matkou maloletej riadne nekomunikujú, neobstoja námietky matky ohľadom podozrenia zo sexuálnej úchylky otca, nakoľko matka nepredložila žiadne dôkazy preukazujúce jej tvrdenia, ktoré by odôvodňovali vykonanie znaleckého*

dokazovania.“. K odvolacej námietke matky, ktorou vyčítala okresnému súdu nevykonanie znaleckého dokazovania, a ktorú v konaní pred ústavným súdom namieta i maloletá sťažovateľka, krajský súd uviedol, že „... je na posúdení konajúceho súdu, ktoré navrhované dôkazy vykoná, a ktoré nie a akými úvahami sa pri rozhodovaní vo veci bude riadiť vo vzájomnej súvislosti s jeho povinnosťou náležite zistiť skutočný stav veci“.

24. Ústavný súd k tomu s poukazom na svoju judikatúru (napr. IV. ÚS 77/02) dodáva, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutočný stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

25. S ohľadom na všetky špecifiká danej veci ponechali všeobecné súdy úpravu stretávania sa otca s maloletou sťažovateľkou na každý týždeň v utorok a piatok s tým, že rozšírili dobu trvania styku na dve hodiny denne a zároveň zmenili miesto, kde sa styk realizuje, tak aby prebiehal za prítomnosti a asistencie odborníkov. Zároveň umožnili matke byť prítomná počas prvého mesiaca od právoplatnosti rozsudku pri styku otca s maloletou. Všeobecné súdy sa napriek tomu, že rodičia maloletej po svojom rozvode vzájomne nespokupujú, nezbavili povinnosti prijať všetky nevyhnutné opatrenia k tomu, aby nedošlo k odcudzeniu maloletého dieťaťa od otca a aby bolo medzi nimi udržané rodinné puto. V rámci týchto opatrení sa neobmedzili iba na rozhodnutie o zamietnutí návrhu matky na zákaz styku, ale pre účel zlepšenia schopnosti rodičov vzájomne komunikovať a pre účel obnovenia vzťahu maloletej k otcovi uložili rodičom a maloletej sťažovateľke výchovné opatrenie – povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu v priestoroch neziskovej organizácie po dobu šiestich mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

26. Predmetné rozhodnutie krajského súdu (nadväzujúce na právny názor okresného súdu) obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov.

Krajský súd sa v danej veci dostatočne zaoberal otázkou, či sú splnené podmienky pre zákaz styku otca s maloletou sťažovateľkou, ktorá bola zverená do výchovy matke. Svoje rozhodnutie náležitým spôsobom odôvodnil, a to i vo vzťahu k nevyhoveniu návrhu matky na vykonanie znaleckého dokazovania. V okolnostiach posudzovanej veci tak toto rozhodnutie nemožno považovať za arbitrárne a z ústavného hľadiska za neakceptovateľné. Ani v úvode vymedzená námietka maloletej sťažovateľky smerujúca proti rozsudku krajského súdu nezakladá podľa názoru ústavného súdu reálnu možnosť na to, aby po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie na jej základe ústavný súd mohol dospieť k záveru, že v danom prípade došlo k porušeniu označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II. 2. K namietanému porušeniu čl. 3, čl. 16 ods. 2 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom krajského súdu

27. Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (vyhláseného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 104/1991 Zb.) záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

28. Podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

29. Podľa čl. 3 ods. 3 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali štandardom ustanoveným kompetentnými úradmi, najmä

v oblastiach bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a vhodnosti svojho personálu, ako aj kompetentného dozoru.

30. Podľa čl. 16 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do svojho súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.

31. Podľa čl. 16 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa dieťa má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

32. Podľa čl. 19 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou dohovoru, robia všetky potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, včítane sexuálneho zneužívania, zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa.

33. Podľa čl. 19 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa tieto ochranné opatrenia zahŕňajú podľa potreby účinné postupy na vytvorenie sociálnych programov zameraných na poskytnutie nevyhnutnej podpory dieťaťu a tým, ktorým sa zverilo, ako aj iné formy prevencie. Na účely zistenia, oznámenia, postúpenia, vyšetrovania, liečenia a následné sledovanie uvedených prípadov zlého zaobchádzania s deťmi zahŕňajú takisto podľa potreby postupy pre zásahy súdnych orgánov.

34. Napriek tomu, že maloletá sťažovateľka v tejto časti svoju sťažnosť žiadnym spôsobom neodôvodnila a obmedzila sa iba na vymenovanie článkov Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré podľa jej názoru krajský súd porušil (čo samo osebe zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí), považuje ústavný súd za vhodné vyjadriť sa k možnému porušeniu ňou označených práv.

35. V teórii medzinárodného práva sa ustálil právny názor, v zmysle ktorého Dohovor o právach dieťaťa obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad (porov. Andrews, A. B. – Kaufman, N. H. eds. *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*. Westport : Praeger Publishers, 1999, p. 171). Zjednodušene možno formulovať východisko, v zmysle ktorého právne normy obsiahnuté v medzinárodnej zmluve sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy obsiahnuté v medzinárodnej zmluve nie sú priamo vykonateľné vtedy, ak priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy (m. m. II. ÚS 596/2014).

36. Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlíšenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t. j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku (porov. napr. Detrick, Sh. *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Hague : Kluwer Law International, 1999, p. 28). Dohovor o právach dieťaťa je však potrebné interpretovať vo vzájomnej súvislosti všetkých jeho článkov a vychádzať z účelu Dohovoru o právach dieťaťa (snaha o uznanie, ochranu a posilnenie práv detí), a pokiaľ niektoré z článkov jednoznačne obsahujú priamo aplikovateľné subjektívne právo, je potrebné v záujme ochrany slobôd a práv dieťaťa poskytnúť konkrétnemu právu dieťaťa ochranu v príslušnom konaní, v ktorom sa jeho ochrany dotknutý subjekt domáha (m. m. II. ÚS 596/2014).

37. Na úrovni doktríny medzinárodného práva a tiež na úrovni Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady a nie sú priamo

vykonateľné, ale je potrebné ich inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri Hodgkin, R. – Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Fully revised third edition. Ženeva : UNICEF Regional Office for Europe, 2007, pp. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text predmetných článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Pokiaľ ide o čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa, tento nemožno považovať za vyjadrenie základných zásad, ktorými je prestúpená úprava Dohovoru o právach dieťaťa, nepochybne však ide o pozitívny záväzok štátu zabezpečiť jeho naplnenie vnútroštátnou legislatívnou úpravou. Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa možno zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod.

38. Na základe už popísaných záverov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť v časti, ktorou maloletá sťažovateľka namieta porušenie čl. 3 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa, podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže tieto označené referenčné právne normy Dohovoru o právach dieťaťa neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva sťažovateľky, ale sú všeobecnými proklamáciami (princípmi), ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú ich povinné zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov.

39. Ústavný súd však posúdil pri predbežnom prerokovaní sťažnosti možnosť porušenia čl. 16 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým rozsudkom krajského súdu, keďže čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa upravuje priamo aplikovateľné subjektívne právo maloletej sťažovateľky.

40. Článok 16 Dohovoru o právach dieťaťa poskytuje ochranu pred svojvoľným (arbitrárnym) zasahovaním do súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie a nezákonným útokom na česť a povesť. Na tento účel má dieťa právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom. Na úrovni právneho poriadku Slovenskej republiky

tieto práva garantuje ústava, zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, resp. zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok. Okresný súd a krajský súd pri rozhodovaní o veci sťažovateľky aplikovali predovšetkým zákon o rodine a Občiansky súdny poriadok, resp. Civilný mimosporový poriadok.

41. Z petitu sťažnosti možno vyvodit', že maloletá sťažovateľka vidí v napadnutom rozsudku, ktorým krajský súd zamietol návrh jej matky na zákaz styku otca s ňou, zásah do jej súkromného života a rodiny. Ústavný súd pripúšťa, že napadnutým rozsudkom krajského súdu dochádza v konečnom dôsledku k zásahu do súkromného a rodinného života maloletej sťažovateľky, avšak na rozdiel od nej ho nehodnotí ako rozporný s jej záujmom. Práve naopak, tento zásah považuje za plne v súlade s príslušnou legislatívou na úrovni ústavy a Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj na úrovni jednoduchého práva. Krajský súd vychádzal pri svojom rozhodovaní z práva oboch rodičov na starostlivosť o dieťa (§ 28 zákona o rodine), z návrhu matky na zákaz styku s rodičom, ktorého nevyhnutnosť posúdil v zmysle § 25 ods. 3 zákona o rodine a v kontexte záujmu dieťaťa, ako aj z možnosti upraviť výkon rodičovských práv a povinností v určitých prípadoch súdom aj bez návrhu (§ 26 ods. 1 zákona o rodine). Interpretáciu a aplikáciu príslušných právnych noriem vzťahujúcich sa na vec maloletej sťažovateľky na základe zisteného skutkového stavu zo strany krajského súdu preto nemožno hodnotiť ako svojvoľnú alebo nelogickú.

42. Procesne krajský súd postupoval po formálnej stránke v súlade s Civilným mimosporovým poriadkom a zákonom o rodine (tzn. v súlade s jeho príslušnosťou a právomocou konať v konkrétnej veci). Čo sa týka spravodlivosti súdneho konania (procesný postup po materiálnej stránke) krajského súdu, zisťovania skutkového stavu, dokazovania a záverov z toho vyvođených, ústavný súd ani v tomto smere nemôže napadnutý rozsudok krajského súdu označiť za svojvoľný, arbitrárny alebo nedostatočný. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu riadne zisťoval skutkový stav veci a hodnotenie jednotlivých dôkazov, ako i argumentov predkladaných matkou maloletej sťažovateľky

spolu so závermi z toho vyvodenými možno považovať za ústavne udržateľné (k tomu ústavný súd odkazuje na argumentáciu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v bodoch 21 až 26, kde závery tam uvedené platia obdobne k namietanému porušeniu čl. 16 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa, a preto ich nie je účelné na tomto mieste opakovať).

43. Keďže krajský súd postupom v konaní a závermi vyslovenými v napadnutom rozsudku nemohol zasiahnuť do práv garantovaných čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd odmietol sťažnosť maloletej sťažovateľky i v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II. 3. K namietanému porušeniu základných práv zaručených v čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 41 ods. 1 ústavy a práv zaručených v čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

44. Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

45. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

46. Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

47. Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

48. Z obsahu sťažnosti je zreteľné, že maloletá sťažovateľka namietala porušenie označených hmotných práv zaručených ústavou a dohovorom skrz porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru resp. práv zaručených v článkoch Dohovoru

o právach dieťaťa, pretože krajský súd neposkytol podľa jej názoru hodnotám zaručeným v už citovaných článkoch primeranú ochranu. Ani v tejto časti maloletá sťažovateľka neodôvodnila svoju sťažnosť, t. j. okrem nespokojnosti s napadnutým rozsudkom nepredostrela ústavnému súdu žiadnu argumentáciu, na ktorú by bolo potrebné osobitne reagovať.

49. Keďže ústavný súd nezistil porušenie práv maloletej sťažovateľky zaručených jej čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. práv zaručených Dohovorom o právach dieťaťa, nemohlo dôjsť ani k porušeniu označených základných práv zaručených v čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy a v čl. 41 ods. 1 ústavy. Ústavný súd napokon konštatuje, že všeobecné súdy nerezignovali ani na pozitívny záväzok štátu chrániť záujmy rodiny a prispievať aktívne k udržiavaniu a obnovovaniu rodinnoprávnych väzieb vyplývajúci z čl. 8 dohovoru (bod 25). Preto ústavnému súdu neostávalo iné, iba sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

50. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo bezpredmetné rozhodovať o ďalších návrhoch maloletej sťažovateľky v nej uplatnených vrátane jej návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2018